

Βιογραφία

Ο Παλαμάς γεννήθηκε στην Πάτρα το 1859. Σε ηλικία επτά χρονών έχασε τους γονείς του και αναγκάστηκε να ζήσει στο Μεσολόγγι, στο σπίτι του θείου του. Η εμπειρία όμως της ορφάνιας ήταν τραυματική για τον ποιητή και επηρέασε το λογοτεχνικό του έργο. Στα δεκαέξι του έφτασε στην Αθήνα για να σπουδάσει νομικά. Φύση πνευματικά ανήσυχη δημοσίευε ποιήματα σε ημερολόγια και πολιτικά περιοδικά της εποχής, όπως στη σατιρική-πολιτική εφημερίδα Ραμπαγάς, που εκδόθηκε το 1878 και φιλοξενούσε κείμενα λογοτεχνών που αργότερα έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην πνευματική ζωή του τόπου. Εργάστηκε σε διάφορα περιοδικά και υπήρξε συντάκτης ή συνεργάτης σε διάφορες εφημερίδες.

Η εργασία του στον τύπο δεν ήταν μόνο επαγγελματική, αλλά και λογοτεχνικής μορφής. Τα Γράμματα, η ποίηση, η κριτική, η τέχνη τον απασχολούσαν τόσο, ώστε τελικά εγκατέλειψε τις νομικές σπουδές, για ν' αφοσιωθεί στη λογοτεχνία.

Το 1897, χρονιά του ατυχούς πολέμου για την Ελλάδα, ο Παλαμάς διορίστηκε γραμματέας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Πέρασε τη ζωή του μελετώντας και γράφοντας, χωρίς να ταξιδέψει ποτέ στο εξωτερικό. Πολυμαθής και αυτοδίδακτος ωρίμασε μέσα σε μια εποχή έντονων πολιτικών και κοινωνικών ανακατατάξεων, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στους λογοτεχνικούς κύκλους της πρωτεύουσας και άσκησε σημαντική επίδραση στην εποχή του. Όταν εμφανίζεται ο Παλαμάς στο χώρο της λογοτεχνίας, κυριαρχούσε η άψυχη και ψυχρή ποίηση της Ρομαντικής Σχολής των Αθηνών.

Το 1886 δημοσίευσε την πρώτη του ποιητική του συλλογή με τον τίτλο Τα τραγούδια της πατρίδος μου, γραμμένη στη δημοτική και επηρεασμένη από τη λαϊκή παράδοση. Το 1889 βραβεύτηκε στον Α' Φιλαδέλφειο Διαγωνισμό με το ποίημα Ο Ύμνος της Αθηνάς, ύστερα από εισήγηση του Ν. Πολίτη. Βραβεύτηκε επίσης και στον Β' Φιλαδέλφειο ποιητικό διαγωνισμό για την ποιητική του συλλογή Τα μάτια της ψυχής μου (1890). Ο τίτλος από τον στίχο του Σολωμού δείχνει τη σχέση του ποιητή με τη σολωμική παράδοση. Παρακολουθώντας συστηματικά τα μεγάλα ευρωπαϊκά λογοτεχνικά ρεύματα, όπως τον Παρνασσισμό και το Συμβολισμό, ο Παλαμάς τα αξιοποίησε δημιουργικά στα ποιητικά του κείμενα. Έντονα επίσης επηρεάστηκε από το επιστημονικό πνεύμα που επικρατούσε στα τέλη του 19ου αι., πράγμα που έκανε την ποίησή του περισσότερο διανοητική. Το 1895 η πολιτεία του ανέθεσε τη σύνθεση του Ολυμπιακού Ύμνου.

Σημαντικοί σταθμοί στην πορεία του ποιητή θεωρούνται επίσης και τα ποιήματα της συλλογής Ίαμβοι και Ανάπαιστοι (1897), Η Ασάλευτη Ζωή (1904) και το μεγάλο συνθετικό ποίημα Ο Δωδεκάλογος του

Γύφτου(1907), που χωρίζεται σε δώδεκα «λόγους», έχει ποικίλους ρυθμούς και εκφράζει τον πόθο του λαού να ξεχάσει το ατυχές γεγονός της ήττας του '97 και να βαδίσει προς ένα νικηφόρο μέλλον. Ο ποιητής - προφήτης «προφητεύει ένα μέλλον δόξας για το γένος του», γράφει ο Mario Vitti. Ο ήρωας του ποιήματος, ο Γύφτος, στην κοσμοϊστορική στιγμή της καταστροφής του Βυζαντίου, ζει τα πανανθρώπινα προβλήματα, αρνείται τις τρέχουσες αξίες της ζωής και τις αποκαθιστά με νέο περιεχόμενο. Αυτό που τον συμφιλιώνει με τη ζωή είναι ένα βιολί. Ο Γύφτος συμβολίζει τον Ποιητή που γίνεται προφήτης και προφητεύει την ανάσταση του έθνους και το νέο μεγαλείο του.

Σε δώδεκα «λόγους» χωρίζεται επίσης και το ποίημα Η φλογέρα του βασιλιά (1910) που ο Παλαμάς έγραψε επηρεασμένος από την ιστορία του Βυζαντίου, σε μια εποχή που οι λόγιοι της Ευρώπης ανακάλυπταν το Βυζάντιο. Η δράση του έργου τοποθετείται στο Βυζάντιο. Αφού μετά από σκληρούς και μακροχρόνιους πολέμους ο βυζαντινός αυτοκράτορας Βασίλειος Β' συνέτριψε τους Βουλγάρους, αποφασίζει να κατεβεί με το στρατό του στην Αθήνα και να προσκυνήσει την εκκλησία της Παναγίας της Αθηνιώτισσας, όπως είχε τότε μετονομαστεί ο Παρθενώνας. Ο ποιητής συνθέτει θριαμβικούς ύμνους για τους ελληνικούς τόπους, από όπου πέρασε ο στρατός του νικητή βασιλιά.

Ύστερα από τις δύο μεγάλες αυτές ποιητικές συνθέσεις ο Παλαμάς συγκέντρωσε το 1912 σε δύο τόμους τα λυρικά του ποιήματα: Οι καημοί της λιμνοθάλασσας και Η πολιτεία και η μοναξιά. Στο πρώτο αναφέρεται στην πατρίδα του, το Μεσολόγγι και στο δεύτερο ο ποιητής συγκεντρώνει ποιήματα αναφερόμενα σε εθνικά γεγονότα. Τέλος γράφει τους Βωμούς (1915), τους Δειλούς και σκληρούς στίχους (1928) και τα Παράκαιρα(1919). Ακολουθούν Τα δεκατετράστιχα, Οι Πεντασύλλαβοι και τα Παθητικά κρυφομιλήματα (1925). Ο Παλαμάς έγραψε επίσης τα έργα Ο κύκλος των τετράστιχων (1929), Περάσματα και χαιρετισμοί (1931) και τέλος Οι νύχτες του Φήμιου (1935), που είναι η τελευταία του συλλογή. Τα ποιήματά του συγκεντρώθηκαν σε δεκαοκτώ ποιητικές συλλογές.

Εκτός από ποιητής ο Παλαμάς υπήρξε κριτικός της λογοτεχνίας, πεζογράφος και θεατρικός συγγραφέας. Το κριτικό του έργο είναι τεράστιο και αποτελείται κυρίως από τους προλόγους που έγραφε είτε για δικά του είτε για ξένα έργα. Αξιοσημείωτο έργο του είναι η αυτοτελής και πολυσέλιδη Ποιητική του και έξι μεγάλες συλλογές με κριτικά κείμενα. Ως κριτικός επισήμανε την ποιητική αξία του έργου πολλών Επτανήσιων λογοτεχνών (Σολωμού, Κάλβου, Μαρκορά, Τυπάλδου, Λασκαράτου, Βαλαωρίτη). Με τον Παλαμά εγκαινιάζεται η σοβαρή αντιμετώπιση και εξέταση της γραμματολογικής μας ιστορίας με τρόπο που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί κατεξοχήν φιλολογικός. Η κριτική του Παλαμά, τεκμηριωμένη στην ορθή πληροφόρηση, είναι πρώτα από όλα μια κριτική εμπνευσμένη και επηρεασμένη από την ποιητική του ιδιοφυία. Τα κριτικά κείμενα του Παλαμά είναι ιδιαίτερα μαχητικά. Υπήρξε από τους πρώτους που υποστήριξε το έργο του Ψυχάρη Το Ταξίδι μου και συμμετείχε στους αγώνες του δημοτικισμού.

Η πεζογραφική παραγωγή του Παλαμά είναι μικρή σε όγκο. Έγραψε λίγα διηγήματα, με σημαντικότερο το διήγημα Ο Θάνατος του παλληκαριού (1891), το οποίο απέσπασε ευμενείς κριτικές στην εποχή του. Στη συνολική λογοτεχνική του παραγωγή περιλαμβάνεται και το θεατρικό έργο Η Τρισεύγενη (1903), το οποίο θα μπορούσε να πει κανείς ότι αποτελεί οργανική συνέχεια του Θανάτου του παλληκαριού. Ωστόσο, και τα δύο έργα υστερούν σε αξία σε σχέση με το ποιητικό έργο του Παλαμά.

Ο Παλαμάς πέθανε το Φεβρουάριο του 1943 μέσα στην περίοδο της Κατοχής. Ο θάνατός του αποτέλεσε εθνικό πένθος. Χιλιάδες άνθρωποι συγκεντρώθηκαν στο νεκροταφείο για να τον ξεπροβοδίσουν στην τελευταία του κατοικία. Ο κόσμος που συγκεντρώθηκε αυθόρμητα για να τιμήσει τον πεθαμένο ποιητή είχε τη συνείδηση πως προέβαινε σε πράξη εθνικής αντίστασης, αναφέρει ο Λίνος Πολίτης. Στον τάφο του ο ποιητής Άγγελος Σικελιανός αφηφώντας τους κατακτητές βροντοφώναξε το φλογερό του προσκλητήριο προς την ελευθερία: «Ηχήστε οι σάλπιγγες! Σ' αυτό το φέρετρο ακουμπά η Ελλάδα!»